

Uzasadnienie zawierające informacje o uwarunkowaniach, zgodne z art. 49 Uoos.

1. Charakter działań przewidzianych w dokumentach, o których mowa w art. 46 i 47, w szczególności:

Proponowana zmiana programu regionalnego *Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027* (dalej: FEŁ2027) nie skutkuje znaczną zmianą charakteru przedsięwzięć przewidzianych w ramach Programu – planowane nowe priorytety w stosunku do obowiązującej wersji FEŁ2027 mają w dużej mierze charakter reorganizacji architektury Programu, celem uwypuklenia nowych strategicznych priorytetów UE wprowadzonych rozporządzeniami Parlamentu Europejskiego i Rady (UE): 2025/1914 z dnia 18 września 2025 r. w sprawie zmiany rozporządzeń (UE) 2021/1058 i (UE) 2021/1056 w odniesieniu do środków szczególnych mających na celu sprostanie strategicznym wyzwaniom w kontekście przeglądu śródkresowego, 2025/1913 z dnia 18 września 2025 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2021/1057 ustanawiającego Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) w odniesieniu do środków szczególnych mających na celu sprostanie wyzwaniom strategicznym. Zmiana treści FEŁ2027 stanowi aktualizację obowiązującego dotychczas dokumentu.

W FEŁ2027 wprowadzono między innymi następujące zmiany:

- w części *Strategia programu: główne wyzwania i odnośne rozwiązania polityczne* – w Tabeli 1 dodano opisy dla nowych celów szczegółowych;
 - w ramach priorytetu 1: Fundusze europejskie dla innowacyjnego Łódzkiego:
 - w celu szczegółowym *RSO1.3: Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne* dodano nowy typ przedsięwzięcia tj. inicjatywy wspierające sieciowanie podmiotów biznesowych i naukowych w ramach regionalnych ekosystemów innowacji, w tym tworzenie i rozwój platform think-tankowych oraz inicjatyw grantowych dla MŚP i organizacji badawczych;
 - w ramach priorytetu 2. Fundusze europejskie dla zielonego Łódzkiego:
 - w celu szczegółowym *RSO2.1 Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych* dodano zapis, zgodnie z którym w ramach instrumentów finansowych w przypadku projektów z zakresu efektywności energetycznej kontynuujących wcześniejsze inwestycje w budynkach, do minimalnego progu oszczędności można zaliczać efekty uzyskane w poprzednich etapach modernizacji;
 - w celu szczegółowym *RSO2.5. Wspieranie bezpiecznego dostępu do wody, zrównoważonej gospodarki wodnej obejmującej zintegrowane zarządzanie wodą, a także odporności wodnej* rozszerzono wsparcie o przedsięwzięcia z zakresu bezpieczeństwa wodnego;
 - w celu szczegółowym *RSO2.6. Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej* – usunięto typ przedsięwzięcia oraz zapisy dot. zagospodarowania odpadów medycznych i weterynaryjnych (także w procesach termicznych);
 - w celu szczegółowym *RSO2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia* – dokonano zmiany maksymalnego poziomu przeznaczenia alokacji celu szczegółowego z 30% na 50% na wsparcie projektów infrastrukturalnych niezwiązanych bezpośrednio z ochroną siedlisk i gatunków chronionych, takich jak ośrodki, centra ochrony bioróżnorodności, banki genowe oraz infrastruktury związanej z kanalizowaniem ruchu turystycznego;
- dodano nowe priorytety:

- priorytet 13. Fundusze europejskie dla technologicznego bezpieczeństwa Łódzkiego – alokacja 20 774 095 EUR, działania nakierowane na wspieranie rozwoju, innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw rozwijających technologie, produkty lub procesy mające znaczenie dla zdolności obronnych oraz technologie podwójnego zastosowania poprzez inwestycje, badania, komercjalizację wyników B+R, internacjonalizację i rozwój infrastruktury innowacyjnej;
- priorytet 14. Fundusze europejskie dla bezpiecznego dostępu do wody w Łódzkiem – alokacja 23 715 129 EUR, działania nakierowane na inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną, w tym źródła zaopatrzenia w wodę, systemy uzdatniania, kanalizację, oczyszczalnie ścieków oraz technologie zarządzania wodą, w tym cyberbezpieczeństwo;
- priorytet 15 Fundusze europejskie dla bezpiecznego Łódzkiego – alokacja 271 987 684 EUR, działania nakierowane na rozwój infrastruktury kryzysowej i obronnej, obejmującej inwestycje m.in. w drogi, kolej, tabor, zagospodarowanie odpadów medycznych, infrastrukturę medyczną, schrony, budowle ochronne oraz magazyny energii, w celu zapewnienia sprawności w sytuacjach kryzysowych lub konfliktach zbrojnych;
- priorytet 16 Fundusze europejskie dla dostępnego mieszkalnictwa w Łódzkiem – alokacja 10 000 000 EUR, działania nakierowane na wspieranie inwestycji w mieszkalnictwo socjalne i komunalne, mieszkalnictwo realizowane przez TBS, SIM lub SAN, w zakwaterowanie uczniów oraz studentów, a także poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych;
- priorytet 17 Fundusze europejskie dla bezpieczeństwa mieszkańców w Łódzkiem – alokacja 33 085 237 EURO, działania nakierowane na wspieranie rozwoju umiejętności w zakresie gotowości cywilnej (w tym pierwszej pomocy) cyberbezpieczeństwa oraz wsparcie kształcenia zawodowego w sektorze przemysłu obronnego i bezpieczeństwa energetycznego;
- wspólne zmiany wprowadzone w FEŁ2027:
 - przesunięcia alokacji pomiędzy i w ramach priorytetów;
 - *Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji:* wprowadzono przesunięcia alokacji w Tabeli 4: Wymiar 1 – zakres interwencji, Tabeli 5: Wymiar 2 – forma finansowania, Tabeli 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne, Tabeli 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST;
 - zmiany wartości wskaźników produktu i rezultatu w związku z przesunięciami alokacji oraz identyfikacją zagrożeń nieosiągnięcia oraz znacznych przekroczeń wartości na podstawie dokonanych analiz;
 - dodanie lub usunięcie wskaźników produktu i rezultatu;
 - doprecyzowanie zapisów, autokorekt i zmian technicznych w dokumencie;
 - w *Tabeli 11: Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe* – zaktualizowano wartości w związku z przesunięciami alokacji w programie.

Proponowane zmiany w programie regionalnym FEŁ2027, biorąc pod uwagę ich zakres oraz charakter, stanowią niewielką modyfikację przyjętego już dokumentu, o której mowa w art. 48 ust. 4 pkt 1 Uoos. Ponadto realizacja postanowień w zakresie zmiany FEŁ2027 nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000, o czym mowa w art. 48 ust. 1 Uoos.

a) stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć

Podstawę prawną opracowania FEŁ2027 stanowi *Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*. FEŁ2027 został przyjęty na okres programowania od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2027 r. W ramach FEŁ2027 dofinansowanie mogą uzyskać co do

zasady przedsięwzięcia realizowane w granicach administracyjnych województwa łódzkiego (odstępstwo od tej zasady możliwe jest jedynie w przypadku wskazanym w rozporządzeniu CPR¹). W Programie nie wskazuje się konkretnych lokalizacji inwestycji realizowanych w ramach projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) oraz z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji (FST).

Biorąc pod uwagę strategiczny kontekst realizacji FEŁ2027 należy podkreślić, że priorytety Programu są spójne z najważniejszymi dokumentami służącymi programowaniu perspektywy finansowej UE 2021-2027:

- *rozporządzeniem CPR,*
- *Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności, , zmienionego rozporządzeniem 2025/1914 z dnia 18 września 2025 r. w sprawie zmiany rozporządzeń (UE) 2021/1058 i (UE) 2021/1056,*
- *Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1296/2013, zmienionego rozporządzeniem 2025/1913 z dnia 18 września 2025 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2021/1057 ustanawiającego Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) w odniesieniu do środków szczególnych mających na celu sprostanie wyzwaniom strategicznym,*
- *Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1056 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, zmienionego rozporządzeniem 2025/1914 z dnia 18 września 2025 r. w sprawie zmiany rozporządzeń (UE) 2021/1058 i (UE) 2021/1056,*
- *Umową Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce.*

FEŁ2027, opracowany na podstawie wymogów prawa unijnego i krajowego, jest kluczowym dokumentem określającym główne obszary i szczegółowe kierunki działań na rzecz rozwoju województwa łódzkiego przy wykorzystaniu zaplanowanych dla regionu funduszy UE na lata 2021-2027. Obszary wsparcia FEŁ2027 wynikają w szczególności ze *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.*

Zgodnie z wymienionymi wyżej dokumentami, FEŁ2027 określa ramy dla realizacji przedsięwzięć współfinansowanych ze środków EFRR, EFS+ oraz FST. W Programie wskazano cele szczegółowe oraz określone na ich podstawie typy przedsięwzięć, które mogą uzyskać wsparcie.

Treść Programu doprecyzowana została w opracowanym zgodnie z *Ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027* w dokumencie uzupełniającym pn. *Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027.*

Rodzaj i skala przedsięwzięć dofinansowywanych ze środków UE nie ulegną modyfikacjom mogącym skutkować zmianą stopnia, w jakim Program ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć. Ponadto, proponowane modyfikacje FEŁ2027 nie skutkują zmianą usytuowania przedsięwzięć dofinansowywanych ze środków UE a jedynie ich zakwalifikowanie zgodnie z nowymi strategicznymi priorytetami UE wprowadzonymi rozporządzeniami Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2025/1913 z dnia 18 września 2025 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2021/1057 ustanawiającego Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) w odniesieniu do środków szczególnych mających na celu sprostanie wyzwaniom strategicznym oraz 2025/1914 z dnia 18 września 2025 r. w sprawie zmiany rozporządzeń (UE) 2021/1058 i (UE) 2021/1056.

Powyższe dotyczy także nowych typów przedsięwzięć nakierowanych na zapewnienie sprawności w sytuacjach kryzysowych lub konfliktach zbrojnych, które zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyni znaczącej szkody” (DNSH), jej uwzględnienie będzie konieczne w ramach analizy oddziaływania na środowisko, którą wnioskodawca będzie zobowiązany załączyć do wniosku o dofinansowanie.

¹ *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury.*

b) powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach

Zgodnie z *Prognozą oddziaływania na środowisko do programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027* (dalej: POŚ), FEŁ2027 jest spójny z celami dokumentów stanowionych na szczeblu międzynarodowym i krajowym. Program FEŁ2027 uwzględnia cele zrównoważonego rozwoju wynikające z Agendy na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030 oraz Europejskiego Zielonego Ładu. Ponadto realizuje cele ochrony środowiska wynikające z międzynarodowych konwencji wielostronnych, dokumentów szczebla UE, dokumentów szczebla krajowego, dokumentów szczebla regionalnego.

Planowane zmiany FEŁ2027 zachowują spójność z dokumentami planistycznymi (horyzontalnymi i sektorowymi) oraz z dokumentami opracowywanymi na szczeblu regionalnym.

Cały zakres wsparcia programu FEŁ2027, w tym zakres odnoszący się do inwestycji przenoszonych do nowych priorytetów, podlegał strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko w ramach przeprowadzonej procedury związanej z opracowaniem Prognozy oddziaływania na środowisko do programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 dotyczącej pierwotnej wersji programu.

c) przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska

FEŁ2027, poprzez wpisywanie się w główne cele rozwoju województwa, realizuje ideę zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej. Zasada zrównoważonego rozwoju została uwzględniona w celach szczegółowych, a następnie w proponowanych kierunkach wsparcia. FEŁ2027 przyczyni się zatem do osiągnięcia równowagi w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Przedsięwzięcia współfinansowane w ramach Programu mają być realizowane ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb ochrony środowiska, co znajduje wyraz w odpowiednich zapisach Programu, przede wszystkim poprzez wyodrębnienie:

- priorytetu 1 Fundusze europejskie dla innowacyjnego Łódzkiego – m.in. prowadzenie badań technologicznych w zakresie innowacji oraz wspieranie ich wdrażania przez przedsiębiorstwa może w dłuższym okresie czasu pozytywnie wpłynąć na stan wszystkich komponentów środowiska, w tym powietrza. Premiowane będą m.in. projekty z zakresu innowacji środowiskowych oraz wspierających transformację energetyczną regionu, które charakteryzują się wysoką wartością dodaną dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionu. Dodatkowo preferowane będą projekty uwzględniające działania pozytywnie wpływające na środowisko,
- priorytetu 2 Fundusze europejskie dla zielonego Łódzkiego – wspieranie efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii, przystosowania do zmiany klimatu, zrównoważonej gospodarki wodnej, gospodarki o obiegu zamkniętym, wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej,
- priorytetu 3 Fundusze europejskie dla mobilnego Łódzkiego – wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej – np. zakup niskoemisyjnego lub bezemisyjnego taboru autobusowego,
- priorytetu 4 Fundusze europejskie dla lepiej połączonego Łódzkiego – rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu mobilności – np. wspieranie infrastruktury kolejowej czy zakup bezemisyjnego taboru kolejowego,
- priorytetu 9 Fundusze europejskie dla Łódzkiego w transformacji – np. efektywność energetyczna w przedsiębiorstwach, gospodarka o obiegu zamkniętym w przedsiębiorstwach, odnawialne źródła energii, usunięcie lub zmniejszanie zanieczyszczenia elementów środowiska, zagospodarowanie terenów zdegradowanych na cele środowiskowe.

Warunkiem udzielenia wsparcia dla przedsięwzięć w ramach FEŁ2027 jest nie tylko ich zgodność z politykami horyzontalnymi UE, w tym realizacja zasady zrównoważonego rozwoju, ale także respektowanie obowiązujących przepisów krajowych i unijnych z zakresu ochrony środowiska. Ponadto wszystkie działania w FEŁ2027 zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH (zasada nieczynienia znaczącej szkody środowisku – do no significant harm). Analiza i ocena zapisów programu FEŁ2027 wykazała, że w dokumencie zostały uwzględnione cele

ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia realizacji dokumentu. Tym samym zarówno zasada zrównoważonego rozwoju, jak i założenia polityki ekologicznej w sposób wyraźny zaznaczają się w przyjętych przedsięwzięciach.

Proponowane zmiany FEŁ2027 nie wpływają negatywnie na zmianę charakteru dofinansowywanych przedsięwzięć, a tym samym na sposób uwzględnienia w Programie aspektów środowiskowych.

Przedsięwzięcia współfinansowane w ramach nowych priorytetów mają być realizowane ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb ochrony środowiska, co znajduje wyraz w odpowiednich zapisach Programu, przede wszystkim poprzez wyodrębnienie:

- priorytetu 13. Fundusze europejskie dla technologicznego bezpieczeństwa Łódzkiego – m.in. prowadzenie prac badawczo-rozwojowych oraz wspieranie ich wdrażania przez przedsiębiorstwa, integracja przedsiębiorstw z europejskimi łańcuchami dostaw mogą w dłuższym okresie czasu pozytywnie wpłynąć na stan wszystkich komponentów środowiska, w tym powietrza;
- priorytetu 14. Fundusze europejskie dla bezpiecznego dostępu do wody w Łódzkiem – m.in. działania nakierowane na inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną, w tym źródła zaopatrzenia w wodę, systemy uzdatniania, kanalizację, oczyszczalnie ścieków oraz technologie zarządzania wodą, w tym cyberbezpieczeństwo;
- priorytetu 15. Fundusze europejskie dla bezpiecznego Łódzkiego – m.in. wspieranie infrastruktury kolejowej czy inwestycje z zakresu taboru kolejowego, zagospodarowanie odpadów medycznych lub weterynaryjnych, inwestycje w budowę magazynów energii.
- priorytet 16. Fundusze europejskie dla dostępnego mieszkalnictwa w Łódzkiem – wspieranie efektywności energetycznej.

Wszystkie działania planowane w ramach nowych priorytetów zostały poddane ponownej ocenie zgodności z zasadą „nie czyni znaczącej szkody” (DNSH), która potwierdziła ich zgodność z tą zasadą.

d) powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska

Przedsięwzięcia współfinansowane w ramach FEŁ2027 mają przyczyniać się między innymi do poprawy stanu środowiska. Wyodrębnienie w ramach Programu m.in. priorytetu 2. Fundusze europejskie dla zielonego Łódzkiego stanowi odpowiedź na niedostatecznie rozwiniętą w stosunku do potrzeb województwa łódzkiego infrastrukturę ochrony środowiska. Założono, że cel ten osiągnięty zostanie dzięki realizacji inwestycji z zakresu:

- gospodarki wodno-ściekowej,
- gospodarki o obiegu zamkniętym, w tym gospodarki odpadami komunalnymi (również odpadami niebezpiecznymi),
- ochrony przyrody,
- zagrożeń środowiskowych,
- ochrony powietrza (w tym OZE, efektywność energetyczna).

Ponadto priorytet 14. Fundusze europejskie dla bezpiecznego dostępu do wody w Łódzkiem zakłada m.in. działania nakierowane na inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną, w tym źródła zaopatrzenia w wodę, systemy uzdatniania, kanalizację, oczyszczalnie ścieków oraz technologie zarządzania wodą, w tym cyberbezpieczeństwo,

Przeprowadzona w ramach POŚ analiza wykazała zgodność projektu FEŁ2027 z dokumentami strategicznymi na szczeblu krajowym i międzynarodowym oraz zgodność z dokumentami z zakresu ochrony środowiska. Ponadto analiza i ocena zapisów programu FEŁ2027 wykazała, że w dokumencie zostały uwzględnione cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia realizacji dokumentu. Tym samym zarówno zasada zrównoważonego rozwoju, jak i założenia polityki ekologicznej w sposób wyraźny zaznaczają się w przyjętych przedsięwzięciach.

Proponowane zmiany FEŁ2027 nie skutkują zmniejszeniem rangi problemów dotyczących ochrony środowiska – obszar ten pozostaje jedną z kwestii priorytetowych Programu.

2. Rodzaj i skala oddziaływania na środowisko, w szczególności:

a) prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań

Oddziaływania środowiskowe, które powstaną w wyniku realizacji projektów w ramach FEŁ2027 mogą mieć różny charakter. Zgodnie z POŚ, wpływ poszczególnych celów szczegółowych był oceniany ze względu na:

- sposób oddziaływania – pozytywny, negatywny, minimalny negatywny, zmienny (pozytywny, z wyjątkiem etapu realizacji, dla którego prognozuje się możliwe oddziaływanie negatywne), brak wpływu,
- bezpośredniość oddziaływania – bezpośrednie, pośrednie, wtórne,
- czas trwania oddziaływania – długoterminowe, średnioterminowe, krótkoterminowe,
- częstotliwość oddziaływania – stałe, chwilowe.

Potencjalne negatywne oddziaływania generowane na etapie inwestycyjnym będą mogły zostać ograniczone przy zastosowaniu odpowiednich rozwiązań minimalizujących i kompensujących. Należy podkreślić, że zapisy programu FEŁ2027 już na poziomie priorytetów artykułują potrzebę bezpośredniego równoważenia, niwelowania i kompensacji negatywnych oddziaływań wynikających z innych działań, które zawierają cele szczegółowe. Istotne jest również przyjęcie założenia, że możliwość realizacji inwestycji w ramach działań uzależniona będzie od decyzji środowiskowych.

Proponowane zmiany FEŁ2027 nie powodują dezaktualizacji wskazanych wyżej wniosków wynikających z POŚ. Przedsięwzięcia wyłączone do nowych priorytetów będą musiały spełniać takie same wymogi jak przedsięwzięcia dla których została przeprowadzona prognoza oddziaływania na środowisko do programu FEŁ2027.

b) prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych

Podczas analizy oddziaływań skumulowanych, wynikających z realizacji celów szczegółowych FEŁ2027, stwierdzono nakładanie się zarówno negatywnych, jak i pozytywnych oddziaływań. We wszystkich oddziaływaniach skumulowanych analizowanych w odniesieniu do celów szczegółowych przeważają wpływy korzystne. Najwięcej negatywnych oddziaływań skumulowanych odnotowano w odniesieniu do celu szczegółowego w ramach priorytetu Fundusze europejskie dla lepiej połączonego Łódzkiego, natomiast najwięcej pozytywnych oddziaływań skumulowanych zdiagnozowano dla priorytetu Fundusze europejskie dla zielonego Łódzkiego. W odniesieniu do komponentów środowiska występowanie negatywnych oddziaływań skumulowanych na komponenty środowiska (receptory oddziaływania) stwierdzono w 3 przypadkach spośród 16 (dla powierzchni ziemi, gleb, krajobrazu), natomiast dla 14 komponentów środowiska odnotowano pozytywne oddziaływania skumulowane (w największym stopniu na ludzi, dobra materialne, powietrze i klimat). Przewiduje się, że realizacja większości wskazanych w programie FEŁ2027 celów szczegółowych, w ujęciu globalnym i długoterminowym, będzie pozytywnie wpływała na środowisko przyrodnicze, zakładając, że adaptacja do zmian klimatu, poprawa jakości i ochrona zasobów środowiska, nowoczesna energetyka w województwie oraz racjonalizacja gospodarki odpadami są warunkiem niezbędnym do poprawy jakości życia mieszkańców i realizacji celów Polityki Spójności UE. Niemniej jednak realizacja niektórych zapisów programu FEŁ2027 wiąże się ze zmianami w środowisku przyrodniczym, powodując, zwłaszcza lokalnie, negatywne oddziaływanie (zazwyczaj minimalne). Wynika to z faktu, że przyjęte w programie FEŁ2027 zapisy kierunkowe mają charakter interdyscyplinarny i obejmują również przedsięwzięcia o charakterze inwestycyjnym. Istotne będzie zatem takie prowadzenie procesów inwestycyjnych, aby w jak największym stopniu ograniczyć niekorzystne oddziaływanie na środowisko i możliwie najmniej ingerować w obszary cenne przyrodniczo, krajobrazowo oraz kulturowo.

W przypadku negatywnych oddziaływań skumulowanych, które mogą się pojawić w wyniku realizacji przedsięwzięć, należy przyjąć konieczność ich minimalizacji oraz kompensację przyrodniczą. Nie stwierdzono w POŚ występowania oddziaływań transgranicznych.

Proponowane zmiany FEŁ2027, biorąc powyższe pod uwagę, jak również charakter wprowadzanych do Programu zmian, nie spowodują zwiększenia prawdopodobieństwa wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych.

c) prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska

W ramach FEŁ2027 potencjalnie mogą być realizowane inwestycje uciążliwe dla środowiska i zdrowia ludzi albo mogące pogorszyć stan środowiska. Jednocześnie jednak, potencjalne skutki dla środowiska lub społeczeństwa (zarówno pozytywne, jak i negatywne) mogą pojawić się również w przypadku zaniechania realizacji projektów w ramach FEŁ2027.

Interpretując udział poszczególnych rodzajów wpływu celów szczegółowych programu FEŁ2027 na wybrane komponenty, należy uznać, że zapisy programu FEŁ2027 w 55,1% pozostają bez wpływu na większość komponentów środowiska, przy jednoczesnym pozytywnym, dominującym wpływie na dobra materialne i ludzi. Oznacza to, że potencjalne działania wynikające z ich realizacji nie ingerują w środowisko przyrodnicze. Wynika to z faktu, że cele szczegółowe formułowane są z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju. Ponadto program FEŁ2027 jest dokumentem formułującym zapisy na dużym poziomie ogólności. Brak wpływu typów przedsięwzięć w największym stopniu dotyczy celów szczegółowych w ramach priorytetów: Fundusze europejskie dla zatrudnienia i integracji w Łódzkiem, Fundusze europejskie dla edukacji i kadr w Łódzkiem i Pomocy technicznej EFRR, EFS+ i FST. Znacznie większe zróżnicowanie rodzajów oddziaływań wykazują zapisy w obrębie pozostałych priorytetów, mających bardziej wyraźny wymiar przestrzenny (np. Fundusze europejskie dla lepiej połączonego Łódzkiego, Fundusze europejskie dla Łódzkiego w transformacji, Fundusze europejskie dla innowacyjnego Łódzkiego, Fundusze europejskie dla mobilnego Łódzkiego, Fundusze europejskie dla rozwoju lokalnego w Łódzkiem oraz Fundusze europejskie dla Łódzkiego przyjaznego mieszkańcom). Przewaga wpływów o charakterze pozytywnym na komponenty środowiska w ramach celów szczegółowych dotyczy priorytetu Fundusze europejskie dla zielonego Łódzkiego. Ponadto należy podkreślić, że w większości priorytetów wpływy negatywne i minimalnie negatywne są równoważone przez wpływy pozytywne, zmienne i oddziaływania nie generujące presji.

W wyniku przeprowadzonej analizy wpływu celów szczegółowych programu FEŁ2027 na 16 komponentów środowiska stwierdzono, iż wszystkie zapisy będą pozytywnie oddziaływały na ludzi (100%). Istotny pozytywny wpływ zapisów FEŁ2027 pojawia się przy komponentach: powietrze oraz klimat (odpowiednio 32 i 30%). W pozostałych 12 komponentach pozytywny wpływ na środowisko zawiera się w przedziale od 3% do 24%. Ponadto zapisy programu FEŁ2027 w znacznym stopniu charakteryzują się brakiem wpływu na większość analizowanych komponentów, który kształtuje się w przedziale 8%-73%.

W ocenie przyjęto założenie, że realizacja zapisów programu FEŁ2027 będzie przebiegała z poszanowaniem wymogów dotyczących ochrony środowiska, przy wykorzystaniu najlepszych dostępnych technologii i technik (BAT), w celu maksymalnego ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko. Niemniej część potencjalnych inwestycji będących następstwem wdrażania zapisów programu FEŁ2027, zwłaszcza wśród zagadnień transportowych i infrastrukturalnych, będzie się zawierać w grupie przedsięwzięć o znaczącym oddziaływaniu – zawsze lub potencjalnie. Z uwagi na brak w programie FEŁ2027 wskazania lokalizacji ewentualnych zamierzeń, szczegółowa ocena ich wpływu na środowisko powinna mieć miejsce w ramach procedury oceny oddziaływania, zgodnie z przepisami odrębnymi, na etapie realizacji inwestycji.

Ponadto w świetle niestabilnej sytuacji geopolitycznej i związanych z tym wyzwań dla bezpieczeństwa kraju kluczowe jest wzmocnienie zdolności obronnych regionu i bezpieczeństwa cywilnego, jak również zwiększanie odporności na zagrożenia poprzez bezpośrednie wspieranie inwestycji w infrastrukturę oraz zwiększenie gotowości cywilnej do reagowania na konflikt i agresję. Dlatego też w Priorytecie 15 Fundusze europejskie dla bezpiecznego Łódzkiego przewidziano m.in.:

- inwestycje dotyczące infrastruktury dróg wojewódzkich o znaczeniu ewakuacyjnym;
- inwestycje dotyczące infrastruktury kolejowej o znaczeniu ewakuacyjnym lub podwójnego zastosowania (dual use);
- inwestycje z zakresu taboru kolejowego o znaczeniu ewakuacyjnym;
- zagospodarowanie odpadów medycznych lub weterynaryjnych (także w procesach termicznych);
- inwestycje w infrastrukturę medyczną związanych z przygotowaniem do funkcjonowania w sytuacji kryzysowej lub warunkach konfliktu zbrojnego, w szczególności w podziemną

- infrastrukturę medyczno-techniczną, sprzęt lub wyposażenie medyczne, lądowiska przyszpitalne, podniesienie poziomu bezpieczeństwa obiektów;
- inwestycje w zakresie schronów, budowli ochronnych, miejsc ukrycia lub schronienia ludności;
 - inwestycje w budowę magazynów energii, w tym elektrycznej i ciepłej, wraz ze źródłami energii instalowanymi w celu zapewniania ciągłości funkcjonowania danego podmiotu w sytuacjach kryzysowych.

Wobec rosnącego zagrożenia, szczególną rolę w obszarze bezpieczeństwa i obronności kraju odgrywa system transportowy, który powinien zachować potencjał związany z mobilnością cywilną i łącznością gospodarczą, a jednocześnie kluczowe jest zapewnienie przez niego zdolności reagowania kryzysowego, w tym umożliwienie ewakuacji ludności z obszarów zagrożonych i dostarczanie zaopatrzenia lub pomocy humanitarnej.

Interwencja będzie mogła dotyczyć również kluczowych przedsięwzięć dla rozwoju regionu, których planowany zakres będzie przewidywał wzmocnienie poziomu bezpieczeństwa poprzez zwiększenie zdolności sektora cywilnego do reagowania na kryzysy, zapewniając bezpieczeństwo ludności, w tym działań ratujących życie i zdrowie mieszkańców w czasie pokoju, warunkach kryzysowych i czasie wojny. Inwestycje te powinny zasadniczo zawierać elementy dotyczące np. bezpieczeństwa energetycznego, budowy schronów, stref ochronnych, magazynów, centrów kryzysowych, obejmujące systemy chroniące przed zagrożeniami biologicznymi i chemicznymi.

Szpitalne są jednym z podstawowych elementów infrastruktury bezpieczeństwa państwa o statusie podmiotów ochrony ludności, które z chwilą zaistnienia sytuacji kryzysowych, stanu wojennego lub w czasie wojny stają się podmiotami obrony cywilnej. Głównym zadaniem szpitali w warunkach nadzwyczajnych jest zapewnienie ciągłości opieki medycznej oraz udzielanie natychmiastowej pomocy poszkodowanym.

Planowane w ramach celu szczegółowego interwencje w rozbudowę infrastruktury medycznej o elementy podwójnego przeznaczenia (np. garaże podziemne, hale, piwnice) lub podziemnej infrastruktury medyczno-technicznej zapewnią obiekty zbiorowej ochrony oraz ciągłość świadczenia usług medycznych w stanie zagrożenia. Wsparcie działań w zakresie inwestycji w sprzęt lub wyposażenie medyczne zapewnią przygotowanie tych podmiotów na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej i pozwolą na udzielanie świadczeń z zakresu ratownictwa medycznego. Inwestycje w lądowiska przyszpitalne zagwarantują realizację operacji lotniczych w różnorodnych warunkach, pozwolą na obsługę wzmożonego ruchu lotniczego oraz szybszy transport pacjentów w stanach nagłych, poprawiając tym samym bezpieczeństwo oraz jakość opieki medycznej w regionie oraz przyczynią się do zwiększenia poziomu gotowości szpitali do reagowania w sytuacjach kryzysowych. Interwencje z zakresu zwiększenia poziomu bezpieczeństwa infrastruktury w szpitalach związane np. z monitoringiem, kontrolą dostępu do budynku, systemem nagłośnienia służącym powiadamianiu ludzi w sytuacji zagrożenia podniosą poziom bezpieczeństwa strategicznych obiektów użyteczności publicznej.

W ramach planowanej interwencji możliwe będzie także wsparcie budynków użyteczności publicznej, ze szczególnym uwzględnieniem szpitali w zakresie inwestycji w schrony, budowle ochronne, miejsca ukrycia i schronienia ludności. Ich powstanie przyczyni się do zapewnienia infrastruktury ochronnej strategicznych obiektów użyteczności publicznej w obliczu wystąpienia potencjalnych zagrożeń, m.in. o charakterze militarnym, hybrydowym czy klęsk żywiołowych. Ponadto w celu zapewnienia ciągłości działań budynków użyteczności publicznej na wypadek awarii lub sytuacji kryzysowej możliwe będzie ich wsparcie w zakresie wzmocnienia infrastruktury krytycznej, w tym w zakresie bezpieczeństwa, cyberbezpieczeństwa, niezawodności i ciągłości działania w sytuacji kryzysu. W tym zakresie interwencja może obejmować wsparcie niezależności energetycznej obiektów kluczowych dla gotowości cywilnej i budynków użyteczności publicznej (m.in. szpitale, szkoły, administracja, służby ratunkowe, placówki ochrony zdrowia, szkoły, przedszkola i inne) poprzez budowę magazynów energii, w tym elektrycznej i ciepłej, wraz ze źródłami energii instalowanymi w celu zapewniania ciągłości funkcjonowania danego podmiotu w sytuacjach kryzysowych (np. w sytuacji przerw w dostawie energii).

Proponowane zmiany FEŁ2027, biorąc powyższe pod uwagę, jak również charakter wprowadzanych do Programu modyfikacji (nowe priorytety nie skutkują znaczną zmianą

charakteru przedsięwzięć przewidzianych w ramach Programu), nie skutkują zwiększeniem prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska. Ponadto planowane działania służą zwiększeniu zdolności do przeciwdziałania potencjalnym zagrożeniom dla zdrowia ludzi.

Wprowadzenie zmian nie będzie zmieniać negatywnie zadeklarowanych przez region poziomów wydatków na bioróżnorodność i cele klimatyczne (podlega to ściślemu monitorowaniu przez Komisję Europejską oraz Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej).

Zapisy Prognozy oddziaływania na środowisko do programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 w zakresie prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska są obowiązujące.

3. Cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko, w szczególności:

a) obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu

W FEŁ2027 jako wyzwanie zdiagnozowano niewystarczającą ochronę i zrównoważone wykorzystanie walorów przyrodniczych, w tym różnorodności biologicznej. W regionie w 2020 r. udział powierzchni obszarów prawnie chronionych stanowił 19,5% powierzchni województwa (15. miejsce w kraju, Polska 32,3%). Łódzkie pod względem kulturowym posiada duży potencjał związany z wielokulturowym dziedzictwem. Charakteryzuje się występowaniem licznych obiektów i obszarów zabytkowych świadczących o jego bogatej przeszłości. W 2020 r. liczba aktualnych decyzji o wpisie do rejestru zabytków nieruchomych wynosiła 2 557. W FEŁ2027, ze względu na unikatowy charakter zabytków województwa, duży nacisk kładzie się na ochronę dziedzictwa kulturowego, będącego jednym z najistotniejszych walorów regionu. Realizacja projektów w ramach FEŁ2027 przyczyni się do podniesienia atrakcyjności regionu oraz do jego ożywienia społeczno-gospodarczego, jak również wpłynie na podniesienie jakości i atrakcyjności życia mieszkańców woj. łódzkiego. Silną stroną regionu są także elementy środowiska przyrodniczego, stanowiące istotny czynnik potencjału rozwojowego, z czym wiąże się możliwość powstania szerokiej oferty spędzania wolnego czasu i rekreacji, a tym samym możliwość rozwoju turystyki. Interwencja w zakresie turystyki będzie uwzględniać współczesne wyzwania cywilizacyjne, w tym środowiskowe, dlatego wspierana będzie turystyka zrównoważona.

Proponowane zmiany FEŁ2027 nie mają wpływu na powyższy zakres.

b) formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym

W ramach Programu zastosowano odpowiednie kryteria wyboru projektów wynikające z prawodawstwa polskiego i unijnego, w tym dotyczącego aspektów środowiskowych oraz zasady zrównoważonego rozwoju. Współfinansowanie projektów, które negatywnie oddziałują na obszary Natura 2000, nie będzie dozwolone.

Kluczową rolę w respektowaniu zakazów oraz celów ochrony m.in. parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych odgrywać będzie priorytet Fundusze europejskie dla zielonego Łódzkiego – *cel szczegółowy 2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia*, który koncentrować się będzie na wzmocnieniu mechanizmów ochrony różnorodności biologicznej w regionie m.in. poprzez zachowanie i odtworzenie ekosystemów, siedlisk przyrodniczych, populacji gatunków, inwestycje w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury ukierunkowane na wzmocnienie bioróżnorodności i ochronę przyrody, tworzenie lub wsparcie centrów ochrony różnorodności biologicznej i ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej, edukację w zakresie kwestii środowiskowych i klimatycznych. Ponadto dla kształtowania potencjału przyrodniczego istotne będzie opracowywanie, aktualizacja dokumentów dla obszarów chronionych lub wdrażanie ich zapisów, dla których niezbędne będą m.in. inwentaryzacja przyrodnicza i krajobrazowa form ochrony przyrody. Ważny jest również aspekt związany z działaniami na rzecz remediacji terenów zanieczyszczonych lub rekultywacji terenów zdegradowanych, usuwaniem zagrożeń ze strony niewłaściwie składowanych lub magazynowanych odpadów, np. likwidacją tzw. dzikich wysypisk. Wsparcie

będzie również udzielane na inwestycje związane z właściwym ukierunkowaniem ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo służące ograniczeniu antropopresji i degradacji środowiska. Realizacja działań zaplanowanych w ramach celu szczegółowego przyczyni się do wzmocnienia ochrony przyrody i różnorodności biologicznej a przez to do osiągnięcia wysokiej jakości środowiska przyrodniczego województwa łódzkiego.

Proponowane zmiany FEŁ2027, biorąc powyższe pod uwagę, jak również charakter wprowadzanych do Programu modyfikacji, nie spowodują negatywnego oddziaływania przedsięwzięć współfinansowanych w ramach Programu na obszary objęte formami ochrony przyrody, w tym obszary Natura 2000, o których mowa w *Ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*, jak również na obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym.